

Mieleszko, Wasilij I.

Polsko-białoruska współpraca kulturalno-naukowa w okresie powojennym

Notatki Płockie 14/2-51, 29-34

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POLSKO-BIAŁORUSKA WSPÓŁPRACA KULTURALNO-NAUKOWA W OKRESIE POWOJENNYM

Możemy obecnie w pełni zasadnie mówić nie tylko o związkach kulturalno-naukowych, lecz i o ścisłej współpracy i przyjaźni w dziedzinie kultury i nauki pomiędzy Radziecką Białorusią i Polską Ludową.

Stosunki pomiędzy naszymi narodami sięgają głęboko wstecz, były bowiem uwarunkowane obiektywnymi przyczynami, wspólnymi potrzebami życiowymi obu sąsiadujących ze sobą narodów słowiańskich, których losy ciasno przepływały się ze sobą na przestrzeni wieków.

Znane są liczne przypadki walki obu narodów ze wspólnym wrogiem. Wystarczy wspomnieć o wspólnej bohaterskiej walce narodu polskiego, białoruskiego a także litewskiego z Zakonem Krzyżackim na początku XV w. Wspólna była dla polskiego, białoruskiego a także rosyjskiego, ukraińskiego i innych narodów Rosji carskiej rewolucyjna epopea lat 1905—1907. Współ z pozostałymi narodami państwa Romanowów wzięli Polacy aktywny udział w rozgromieniu caratu i walce o umocnienie władzy radzieckiej. Jednym z przywódców zbrojnego powstania w październiku 1917 był znany działacz międzynarodowego ruchu robotniczego i bliski współpracownik Lenina, Polak Feliks Dzierżyński.

Nie można nie wspomnieć o wielkiej miłości do narodu białoruskiego i jego kultury jaką żywili wybitni postępowi pisarze i poeci polscy Adam Mickiewicz, Ludwik Kondratowicz (Władysław Syrokolma), Eliza Orzeszkowa, Adam Pług (A. Pietkiewicz) i wielu innych. Znana jest przyjaźń, jaka łączyła białoruskich i polskich pisarzy Adama Mickiewicza z J. Czeczotem, A. Pługą i L. Kondratowiczą z W. Dunin-Marcinkiewiczem, A. Weryhę-Darewskiego i Marię Konopnicką z Janem Łuczyną, Elizę Orzeszkową z Franciszkiem Boguszewiczem i innymi.

W okresie międzywojennym okazywały masy pracujące Polski, pomimo antyradzieckiej propagandy i polityki kół rządzących Drugiej Rzeczypospolitej, sympatię dla narodu rosyjskiego. Reakcyjne siły, znajdujące się wówczas u władzy, nie były w stanie stłumić owych uczuć

solidarności klasowej. W schyłkowym okresie rządów sanacyjnych oddali swe siły wielkiej sprawie socjalizmu zarówno postępowi działacze polscy jak St. Jędrzychowski, J. Sztachelski, J. Putrament, H. Dembiński oraz białoruscy poeci-rewolucjaniści M. Tank, W. Tawłaj, F. Piestrak, H. Wasilka, M. Maszara i inni.

Tradycyjną przyjaźń narodu białoruskiego i polskiego umocniła i scementowała krew wspólnie przelana w latach II wojny światowej w walce z niemieckim faszyzmem. Ponad 5 tysięcy polskich patriotów walczyło ramię w ramię z Białorusinami i Rosjanami w oddziałach partyzanckich na ziemi białoruskiej przeciwko wojskom hitlerowskim.

W białoruskiej wiosce Lenino przeżyli swój chrzest bojowy polscy żołnierze. I Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki brała udział w walkach o wyzwolenie Białorusi. Oddziałom tym poświęcił swe utwory wybitny poeta białoruski Maksym Tank. A kiedy wroga przepędzono poza granice Białorusi, wówczas 84 radzieckie oddziały partyzanckie pomagały Polakom w oswobodzeniu ich ojczyzny. Polsko-białoruskie braterstwo broni znalazło swoje odzwierciedlenie w utworach Igora Newerlego, Marii Dąbrowskiej, Zofii Nałkowskiej i innych polskich pisarzy.

Zwycięstwo nad faszystowskimi Niemcami i ukształtowanie się w Polsce władzy ludowej otworzyło nowe perspektywy dla rozwoju przyjacielskich stosunków radziecko-polskich. Obecnie mają oba narody wspólny cel — stworzenie bezklasowego społeczeństwa. Identyczność podstaw ekonomicznych, ustroju społecznego i państwowego, jak również wspólna ideologia marksizmu-leninizmu a także te same cele, wszystko to uwarunkowało zupełnie nowy typ stosunków między naszymi narodami, między narodami obozu socjalistycznego. Charakteryzując owe stosunki zwrócił Prezes Rady Ministrów PRL Józef Cyrankiewicz uwagę na to, że są one stosunkami „nowego typu”, zupełnie odmiennymi od stosunków istniejących między krajami kapitalistycznymi. Stosunki te pomię-

dy państwami socjalistycznymi opierają się na współpracy, wzajemnej pomocy, równości szacunku i obustronnych korzyściach („Izwiestije” 7 XI 1955).

Na takiej właśnie podstawie rozwijają się obecnie stosunki między Radziecką Białorusią i Polską Ludową. Ważną w nich rolę odgrywają związki kulturalne, które są częścią składową współpracy kulturalnej pomiędzy Związkiem Radzieckim i Polską Ludową. W pierwszych latach powojennych miała ona niewielkie rozmiary i ograniczała się jedynie do dwustronnej wymiany kulturalnej. Z biegiem czasu przerodziły się wzajemne kontakty w ogólną współpracę obejmującą wszystkie przejawy życia społecznego i kulturalnego naszych narodów. Dużą w tym rolę odegrały historyczne postanowienia XX i następných zjazdów KPZR. W postanowieniach tych zjazdów podkreślono konieczność rozszerzenia i umocnienia współpracy międzynarodowej, jako ważnego czynnika w umacnianiu przyjaźni i wzajemnego zrozumienia między narodami.

Niemalą rolę w rozszerzaniu, organizacji i realizacji wzajemnych kontaktów i współpracy kulturalnej odgrywa Białoruskie Towarzystwo Przyjaźni i Kontaktów Kulturalnych z Zagranicą i jego oddział Towarzystwo Przyjaźni Radziecko-Polskiej, powstałe w 1958 r. z inicjatywy społeczeństwa. Utrzymuje ono obecnie kontakty z 33 organizacjami polskimi. Również lokalne oddziały Towarzystwa jakie powstały w wielu zakładach pracy, kolchozach, sowchozach, instytucjach naukowo-badawczych i wyższych uczelniach, prowadzą szeroką współpracę z pokrewnymi organizacjami w PRL. Białorusko-polska współpraca kulturalna przebiera różnorodne formy. Najbardziej rozpowszechnioną są wzajemne wizyty różnych delegacji z udziałem przedstawicieli władz partyjnych i państwowych. Głównym celem wymiany delegacji jest zaznajomienie się z przejawami życia kulturalnego i wynikami pracy obu zaprzyjaźnionych narodów

Działacze rozmaitych organizacji i związków twórczych PRL odwiedzają Białoruś celem zaznajomienia się z osiągnięciami narodu białoruskiego w dziedzinie kultury i wymiany doświadczeń w budowie socjalizmu i komunizmu. Umożliwia się im poznanie życia i osiągnięć Białorusi, zwiedzają miasta, wsie, zakłady przemysłowe, instytuty naukowe i różne organizacje naszej republiki.

We wrześniu 1954 roku przybyła do Mińska delegacja polskich działaczy nauki i związków zawodowych pod przewodnictwem prof. dr Henryka Jabłońskiego. Goście zwiedzili szereg zakładów przemysłowych, zapoznali się z metodami pracy organizacji społecznych osiągnięciami zakładów naukowych, oraz z działalnością instytucji kulturalno-bytowych i dziecięcych.

Dla zaznajomienia się z pracą miejscowych organów administracyjnych przyjechała w 1963 roku do Mińska delegacja złożona z członków rządu PRL z wicepremierem Zenonem Nowa-

kiem na czele. Zapoznana się ona z pracą Rady Najwyższej i Rad Delegatów Ludu Pracującego Białoruskiej Republiki Radzieckiej oraz z osiągnięciami republiki w dziedzinie ekonomiki i kultury. Do Mińska przyjeżdżały też delegacje Związku Nauczycielstwa Polskiego, Prezydium Rady Narodowej miasta Bydgoszczy, Sejmu PRL, pracowników ideologicznych z woj. warszawskiego oraz szereg innych delegacji i wielu przedstawicieli organizacji społecznych, partyjnych i państwowych PRL.

Gośćmi narodu białoruskiego byli wybitni działacze PRL. Jednocześnie odwiedzali PRL przedstawiciele społeczeństwa i przodujących robotników Białorusi. Bezpośrednim wynikiem wymiany delegacji było pogłębienie współpracy między załogami przedsiębiorstw, instytucji naukowych i organizacji społecznych Polski i Białorusi. Doniosłe znaczenie dla rozszerzenia i umocnienia współpracy kulturalnej między naszymi krajami mają organizowane w Polsce Dni i Dekady Kultury Białoruskiej oraz analogiczne imprezy na Białorusi, poświęcone kulturze polskiej. Obchody te zaznajamiają szerokie rzesze społeczeństwa z rozwojem kultury naszych narodów.

Pierwsze Dni Kultury Białoruskiej zorganizowano w Polsce w październiku 1955 roku. W wielu miastach i wsiach urządono wystawy sztuki białoruskiej, sztuki ludowej, spotkania z przedstawicielami białoruskiego społeczeństwa, zabawy masowe, wieczorki literackie, koncerty. Dni Białorusi zainaugurowała 30 września uroczysta sesja w gmachu Opery Warszawskiej z udziałem kierownictwa rządu PRL oraz delegacji białoruskiej. Uroczyste akademie poświęcone Dniom Kultury Białoruskiej odbyły się w Łodzi, Krakowie, Lublinie, Białymstoku i innych miastach Polski. Wiele uwagi poświęciła tym zagadnieniom polska prasa, radio, telewizja i inne środki masowej informacji. Dni Kultury Białoruskiej stały się w Polsce manifestacją uczuć przyjaźni i braterstwa, łączących nasze narody, oraz umożliwiły szerokim rzeszom polskiego społeczeństwa zaznajomienie się z sukcesami kulturalnymi społeczeństwa białoruskiego. Niezmiernie ciekawy przebieg miały na Białorusi Dni Kultury Polskiej w 1958 roku. Zapoczątkowała je 13 czerwca uroczysta akademie w gmachu Domu Oficera w Mińsku. Wzięły w niej udział władze partyjne i państwowe Białorusi oraz delegacja z PRL. Uroczyste akademie odbyły się również w wielu miastach, sowchozach, kolchozach i zakładach pracy.

W czasie Dni Kultury Polskiej, wyświetlano w miastach i wsiach polskie filmy, organizowano wystawy fotograficzne, przedstawiające rozwój budownictwa socjalistycznego oraz osiągnięcia kulturalne Polski Ludowej. Polskiej kulturze poświęcone były liczne artykuły w prasie oraz programy radia i telewizji.

Niezmiernie uroczysty przebieg miały Dni Kultury Polskiej w 1964 roku. W obchodach wzięły udział pracownicy ambasady PRL, wiceminister Oświaty PRL Michał Godlewski, przedstawiciele Towarzystwa Przyjaźni Polsko-

Radzieckiej, pracownicy KC PZPR i działacze kultury oraz zespół pieśni i tańca „Śląsk”, którego występy obejrzało około 4 tysiące osób. Zorganizowano też festiwal filmów polskich z udziałem około 36 tysięcy widzów, 150 różnych wystaw, wśród których najciekawszą była wystawa polskiej książki i grafiki. Radio i telewizja opracowały specjalne programy. Prasa białoruska poświęciła polskiej kulturze wiele artykułów. Odbyły się liczne wieczory autorskie, wieczornice w zakładach pracy, szkołach i na obozach pionierskich.

Dni Kultury Polskiej zaznaczyły społeczeństwo białoruskie z życiem narodu polskiego i jego osiągnięciami gospodarczymi, naukowymi i kulturalnymi.

Lata powojenne były świadkami szerokiego upowszechnienia na Białorusi literatury polskiej, z uwagą śledzi się tu za rozwojem polskiego piśmiennictwa i z zainteresowaniem czyta dzieła polskich pisarzy, zarówno klasyków jak i współczesnych literatów. Zapotrzebowanie na polską książkę wzrasta na Białorusi z roku na rok. Świadczą o tym dane z księgarni „Družba” w Mińsku. W 1961 roku sprzedano w niej 6767 tomów, natomiast w 1966—31573. Ogółem zaś w ciągu 6 lat sprzedano tu 95 369 tomów. Oprócz tego, sprzedaż polskich książek prowadzi księgarnie w Brześciu i Grodnie. W Brześciu, na przykład w ciągu 1962 roku czytelnicy nabyli 9 000 tomów polskich książek.

Na szczególne podkreślenie zasługuje okoliczność, że książka polska na Białorusi cieszy się największą popularnością spośród całej literatury obcej. Wśród sprzedanych w latach 1961—1966 w księgarni „Družba” książek wydanych w państwach socjalistycznych (poza ZSRR) 27,9% było książek polskich, 24,4% w językach narodów Jugosławii, 21,8% czeskich, reszta przypada na wydawnictwa pozostałych krajów wspólnoty socjalistycznej.

W latach powojennych ukazały się przekłady na język białoruski dzieł polskich klasyków i pisarzy współczesnych. Są to utwory Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Marii Konopnickiej, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Stefana Żeromskiego, Henryka Sienkiewicza, Jerzego Putramenta, Leona Kruczkowskiego, Juliana Tuwima, Kazimierza Brandysa, Władysława Broniewskiego, Janiny Broniewskiej, Wandy Wasilewskiej, Mirosława Żuławskiego, Wł. Reymonta, Igora Nowierlego i innych. Tylko w latach 1944—1962 przetłumaczono na Białorusi 213 tytułów z literatury polskiej. Oprócz tego wydano po białorusku wybór współczesnej poezji polskiej, opowiadania współczesnych pisarzy polskich, zbiór polskich pieśni ludowych oraz polskie baśnie ludowe. Ponadto opublikowano około 400 prac białoruskich, dotyczących literatury polskiej.

Spółeczeństwo polskie przejawia duże zainteresowanie dla literatury białoruskiej. Polska zajmuje pierwsze miejsce wśród socjalistycznych państw europejskich w dziedzinie zakupu białoruskich wydawnictw. W ciągu 6 lat (1961—1966) zakupiła Polska 34% ogólnej ilości wy-

wydawnictw białoruskich sprzedanych do krajów socjalistycznych.

Na język polski przetłumaczono wiele utworów pisarzy białoruskich (J. Kupały, J. Kołasa, K. Krapiwy, J. Szamiakina, M. Tanka, J. Bryła, A. Stachowicza, W. Bykowa i innych).

Największą ilością przekładów może się pochwycić Maksym Tank. Twórcze związki w dziedzinie literatury przejawiają się również w osobistych kontaktach pisarzy polskich i białoruskich. Twórcza współpraca białorusko-polska w dziedzinie literatury sprzyja nie tylko poznaniu wzajemnych osiągnięć, lecz także pogłębieniu rozwoju intelektualnego obu narodów.

Ważną rolę we wzajemnej współpracy odgrywa prasa, zarówno dzienniki jak tygodniki i inne periodyki. Zapotrzebowanie na prasę polską jest na terenie Białorusi ogromne. Wystarczy wspomnieć, że prasa polska stanowi 47% ogółu sprzedanej przez „Sojuzpieczat” prasy krajów socjalistycznych. Zapotrzebowanie na nią wzrasta z roku na rok. Znaczne jest również zainteresowanie prasą białoruską w Polsce.

Jedną z ważniejszych form współpracy białorusko-polskiej jest wymiana artystyczna, gościnne występy zespołów teatralnych, folklorystycznych, solistów, muzyków, trup cyrkowych, organizowanie festiwali filmowych, wystaw malarstwa i zdobnictwa artystycznego. Dużą popularnością cieszy się na Białorusi polska muzyka. Szczególnie lubiane i cenione są utwory F. Chopina, St. Moniuszki, K. Szymanowskiego, M. Karłowicza, chętnie słuchana jest muzyka ludowa jak również utwory współczesnych kompozytorów. W repertuarze teatrów białoruskich często spotyka się sztuki polskich dramaturgów. Tak np. w Mińsku Białoruski Teatr Dramatyczny im. J. Kupały grał A. Fredry „Damy i huzary”, J. Słowackiego „Śmierć wojewody”. W Państwowym Wielkim Teatrze Opery i Baletu wystawiono operę S. Moniuszki „Straszny Dwór”. W teatrze dramatycznym Witebska, Mohylewa, Grodna cieszyła się znacznym powodzeniem sztuka G. Zapolskiej „Moralność Pani Dulskiej”. W tym samym czasie w Teatrze Narodowym w Warszawie oraz w Częstochowie grano komedię W. Wolskiego „Nestorka”. W związku z 60-leciem urodzin białoruskiego dramaturga K. Krapiwy wystawił teatr „Syrena” w Warszawie jego komedię „Kto ostatni się śmieje”.

Entuzjastycznie przyjmowało społeczeństwo białoruskie zespoły pieśni i tańca „Śląsk” i „Mazowsze”, jak również występy zespołu Wojska Polskiego, Poznańskiego Chóru Chłopięcего pod dyrekcją S. Stuligrosza, solistów operowych, artystów Cyrku Warszawskiego i inne. W Polsce zaś publiczność gorąco oklaskiwała w 1958 r. artystów Państwowej Orkiestry Białoruskiej pod batutą G. R. Szirmy. Gościł też w Polsce Państwowy Chór Białoruski pod dyrekcją artysty BSRR Ciotowicza, różne zespoły teatralne i estradowe, jak również artyści ZSRR P. Mołczanow, B. Piatonow, L. Rzecka, G. Glebow.

Wielkim powodzeniem cieszą się na Białorusi wystawy polskiego malarstwa, plakatu artystycznego, sztuki stosowanej, fotografii. Wydarzeniem artystycznym dużej miary była zorganizowana w Mińsku w 1955 r. wystawa malarstwa polskiego. Eksponowano na niej 150 prac polskich malarzy, w tym J. Matejki, A. Grottgera, A. Brodowskiego oraz malarzy współczesnych. W następnych latach zapoznało się społeczeństwo białoruskie z pracami malarzy z grupy „Zachęta”, z twórczością ludową Ziemi Mazowieckiej oraz z wystawą malarstwa, rzeźby i grafiki pod tytułem „Braterstwo broni i idei”, poświęconą szlakowi bojowemu Wojska Polskiego i Armii Czerwonej w walce ze wspólnym wrogiem — hitlerowskimi Niemcami. Kilka wystaw malarstwa, grafiki, sztuki stosowanej, sztuki ludowej Białoruskiej SRR obejrzała polska publiczność Warszawy, Łodzi, Białegostoku oraz województwa warszawskiego, lubelskiego, olsztyńskiego i białostockiego. Tego rodzaju wymiana artystyczna sprzyja wzajemnemu poznaniu przez oba społeczeństwa osiągnięć kulturalnych naszych narodów.

Równie ciekawą formą współpracy kulturalnej jest wymiana filmowa. Periodycznie odbywają się na Białorusi, cieszące się dużą popularnością, festiwale filmów polskich. Widzowie polscy oglądają filmy produkcji „Bielarusfilmu”. Również w programach radiowych obu krajów organizuje się dekady poświęcone życiu i osiągnięciom naszych narodów. Dekady te zostały zapoczątkowane jeszcze w 1963 roku z inicjatywy Polskiego Radia i odgrywają doniosłą rolę w krzewieniu wiadomości o kulturze naszych narodów.

Tradycyjnie obchodzi się na Białorusi polskie święta narodowe, ważne wydarzenia w życiu bratniego narodu polskiego oraz jubileusze wybitnych działaczy polskiej kultury. W stolicy Białorusi i w innych miastach i wsiach organizowane są z tej okazji uroczyste wieczory, sesje naukowe, wystawy, koncerty, spotkania z polskimi delegatami. Sprzyja to poznaniu przez obywateli białoruskich polskiej historii życia kulturalnego i gospodarczego Polski. Tak zatem w 1954 r. obchodziliśmy 10-lecie a w 1964 r. 20-lecie powstania PRL. Wówczas, to oprócz uroczystych wieczorów i serdecznych spotkań z polskimi przyjaciółmi, zorganizowano wystawy, charakteryzujące sukcesy gospodarcze i kulturalne PRL. Prasa poświęciła Polsce szereg ciekawych artykułów, również radio i telewizja obszernie informowały o życiu w Polsce. W salach koncertowych rozbrzmiewała polska muzyka, zaś w kinach publiczność oglądała polskie filmy.

W 1955 r. odbyły się uroczyste obchody 145-lecia urodzin F. Chopina oraz 100-cia śmierci wielkiego syna narodu polskiego Adama Mickiewicza. Szeroko uwzględniono też rocznice związane z życiem i twórczością J. Słowackiego, St. Moniuszki, Marii Konopnickiej, Elizy Orzeszkowej, Marii Curie-Skłodowskiej oraz innych ludzi kultury i nauki.

Naród polski czerpie również pamięć wybitnych działaczy białoruskiej kultury oraz uroczyste obchodzi święta państwowe Republiki Białoruskiej. Z okazji 80-lecia urodzin poetów J. Ku-pały i J. Kołasa zorganizowano akademie w Warszawie, Poznaniu, Lublinie, Białymstoku i Gdańsku. Prasa polska obszernie omówiła życie i twórczość obu jubilatów.

Uroczystości obchodzono też w Polsce 40-lecie i 45-lecie BSRR. Zorganizowano wystawy poświęcone osiągnięciom narodu białoruskiego w okresie władzy radzieckiej, wyświetlano filmy białoruskie. Na polskich scenach wystąpili artyści białoruscy, zaś grupa lektorów z BSRR wygłosiła szereg prelekcji na temat Białorusi. Nader duży jest wkład pracy TPPR w przygotowanie związane ze zbliżającym się jubileuszem 50-lecia Białoruskiej Republiki Radzieckiej.

Bardzo rozpowszechnioną formą kontaktów kulturalnych stała się turystyka. Setki turystów przybywają rokrocznie z Polski na Białoruś i z Białorusi do Polski, by osobiście zobaczyć zabytki historyczne i zapoznać się z życiem codziennym naszych krajów, zobaczyć ich piękno zarówno przyrodzone jak i stworzone rękami naszych ludzi budujących społeczeństwo socjalistyczne i komunistyczne. Jedną ze skutecznych form wzajemnego zbliżenia okazały się „pościągami przyjaźni”. Tylko w latach 1961—1965 przywiozły one na Białoruś przeszło cztery i pół tysiąca obywateli PRL.

Nadzwyczaj żywe są również kontakty pomiędzy sportowcami. Polska była pierwszym krajem, który gościł u siebie samodzielną reprezentację sportowców białoruskich, podczas gdy dotąd brali oni udział w spotkaniach międzynarodowych jedynie w składzie zbiorowej reprezentacji ZSRR. Szczególnie wzmożły się wzajemne kontakty po XX Zjeździe KPZR. W spotkaniach zaczęły brać udział także poszczególne drużyny klubowe. Np. w 1956 roku sportowcy Grodna po raz pierwszy gościli u siebie drużynę koszykarzy białostockich a następnie sami rozegrali mecz rewanżowy w Białymstoku. W tym samym roku odbyła drużyna piłki nożnej z Brześcia dwa spotkania, w Zamościu i Lublinie. W 1958 r. spotykali się sportowcy białoruscy i polscy 22 razy. W latach następnych kontakty te uległy rozszerzeniu, obejmując wymianę doświadczeń, wspólne treningi, wymianę trenerów itd.

Z roku na rok rozwija się również i umacnia współpraca i przyjaźń między młodzieżą białoruską i polską. Szczególnie bliskie są kontakty między uczącą się młodzieżą i organizacjami młodzieżowymi, pionierską i komsomolską z jednej a harcerstwem i ZMW z drugiej. Młodzież obu narodów pragnie poznać życie i pracę swych rówieśników, dąży do zacieśniania więzów przyjaźni. Pomoc okazują jej w tym koła TPRP i TPPR.

Ważną rolę w rozwoju współpracy kulturalnej odgrywają ścisłe kontakty, łączące obwód brzeski z woj. lubelskim i obwód grodzieński z woj. białostockim. Ta bezpośrednia współpraca pomiędzy organizacjami i instytucjami oraz

między ludnością pogranicznych terenów jak najbardziej sprzyja umacnianiu przyjaźni i braterstwa obu naszych narodów. W ciągu kilku ostatnich lat nawiązano również owocną współpracę pomiędzy obwodem mińskim a woj. warszawskim oraz obwodem witebskim a woj. zielonogórskim. Nie ulega wątpliwości, iż przyjaźń ta będzie coraz większa i trwalsza.

Białoruś i Polska ściśle współpracują również na polu nauki. Wyrazem tego są przede wszystkim wzajemne odwiedziny, mające na celu lepsze zapoznanie się z prowadzonymi pracami badawczymi oraz wymianę osiągnięć naukowych. BSRR i PRL prowadzą systematyczną wymianę wydawnictw naukowych, naukowcy biorą nawzajem udział w konferencjach i sesjach naukowych oraz wspólnie opracowują interesujące ich problemy naukowe. Szczególnie szeroka współpraca istnieje pomiędzy placówkami badawczymi Akademii Nauk BSRR i Polskiej Akademii Nauk. Została ona zapoczątkowana wizytą grupy polskich uczonych w 1955 r., wśród których byli profesorowie H. Jabłoński, H. Łowmiański, N. Gąsiorowska i Z. Młynarski. Zapoznali się oni wówczas ze strukturą AN BSRR oraz z organizacją prac badawczych w jej instytutach. W następnych latach byliśmy już świadkami systematycznych wizyt polskich naukowców. Zapoznawali się oni m. in. z dotyczącymi technologii betonu pracami Instytutu Fizykotechnicznego w dziedzinie produkcji rur metodą zamrażania z pracami Instytutu Matematyczno-Technicznego dotyczącymi automatyki oraz z badaniami innych instytutów AN BSRR. W tym samym celu odwiedzili PRL uczeni białoruscy. Zaznajomili się oni z badaniami nad biosyntezą alkaloidów, nad substancjami białkowymi, z osiągnięciami w zakresie fizyki jądrowej i budowy reaktorów, z automatyzacją programowania oraz badaniami nad przemianą materii i wielu innymi problemami naukowymi.

Szereg placówek Akademii Nauk utrzymuje ściśle stosunki z odpowiednimi komórkami PAN, wymienia doświadczenia i wspólnie rozwiązuje liczne problemy naukowe. Przykładem tego może być Instytut Torfowy AN BSRR, który już od dziesięciu lat współpracuje z podobnym instytutem w Polsce. Bliska współpraca łączy językoznawców polskich i białoruskich. Dla wymiany doświadczeń przyjeżdżali w latach 1957—1958 do Instytutu Językoznawstwa w Mińsku polscy profesorowie — J. Otrębska-Jabłońska, K. Dejna, S. Hrabec, F. Sławski i inni. Jednym z owoców tej współpracy był wspólnie wydany w 1963 roku „Słownik polsko-białoruski”; obecnie przygotowuje się do druku „Słownik białorusko-polski”. Na zaproszenie PAN prowadził pracownik naukowy Instytutu Językoznawstwa AN BSRR M. W. Biriłło w ciągu dwu lat kurs języka białoruskiego na Uniwersytecie Warszawskim. Współ z polskimi językoznawcami brał on też udział w ekspedycjach etnograficznych mających na celu zbieranie ludowych przysłów i porzekadeł.

Od wielu lat współpracuje Instytut Historii AN BSRR z Instytutem Historii PAN. Historycy obu narodów, przy współpracy Instytutu Słowianoznawstwa AN ZSRR, przygotowali i wydali w 1965 roku zbiór dokumentów o powstaniu 1863 roku. Na podkreślenie zasługuje życzliwość i pomoc jaką okazuje dyrektor Instytutu Historii PAN prof. dr T. Manteuffel białoruskim historykom, przyjeżdżającym na poszukiwania archiwalne. Szczególnie cenna jest ta pomoc przy mikrofilmowaniu wybranych materiałów. Ze swej strony Instytut Historii AN BSRR okazuje jak najdalej idącą pomoc polskim historykom, którzy prowadzą badania kulturalno-naukowa w okresie powojennym w archiwach białoruskich.

Ścisłe związki łączą też Instytut Historii AN BSRR z Instytutem Historii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Prawie wszyscy pracownicy Katedry Historii ZSRR oraz dyrektor Instytutu prof. dr H. Łowmiański odwiedzili nasz Instytut, niejednokrotnie prowadzili wykłady i wygłaszali referaty dla historyków białoruskich oraz brali udział w licznych sesjach naukowych. Historycy poznańscy ściśle współpracują z nami przy opracowaniu historii Białorusi XVI—XVIII w. jak również często publikują recenzję z prac swych białoruskich kolegów. Instytut Historii AN BSRR współpracuje też z Wojskowym Instytutem Historycznym Ludowego Wojska Polskiego, wspólnie przygotowuje do druku zbiór pamiątek uczestników walk partyzanckich w latach ostatniej wojny, zatytułowany „Przyjaźń krwią sementowana”.

Kontakty Instytutu Historii AN BSRR z polskimi historykami rozszerzyły się w ostatnich latach. Z inicjatywy dr Jerzego Antoniewicza nawiązano współpracę z Białostockim Towarzystwem Naukowym. Oprócz wymiany prac naukowych utrzymują z nim historycy białoruscy kontakty osobiste, publikują też swe prace w wydanym w Białymstoku roczniku „Acta Baltico-Slavica”. Dyrektor Instytutu Historii AN BSRR, członek-korespondent AN BSRR Nina Wasiliewna Kamienskaja jest jednocześnie członkiem Białostockiego Towarzystwa Naukowego. Dowodem dalszego zacieśniania wzajemnych kontaktów naukowych jest obecny udział historyków białoruskich w zorganizowanej przez Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych oraz Towarzystwo Naukowe Płockie Sesji Historycznej poświęconej 50-leciu powstania i rozwoju Białoruskiej Republiki Radzieckiej.

Obecnie rozwija się też współpraca pomiędzy resortami szkolnictwa wyższego obu krajów. Szereg wyższych uczelni białoruskich współpracuje ze szkołami wyższymi w Polsce. Od wielu lat bliższe stosunki łączą ze sobą Białoruski Uniwersytet im. Lenina i Uniwersytet Warszawski, Miński Instytut Medyczny i Akademię Medyczną w Białymstoku, Białoruski Instytut Politechniczny i Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie itd. Te wyższe uczelnie prowadzą między sobą wymianę prac naukowych, wykładowców i studentów.

Ostatnio wprowadzono wymianę grup studentów odbywających praktykę. Przyczynia się to do rozszerzenia przyjacielskich kontaktów między uczelniami, pozwala na dokładniejsze wzajemne poznanie osiągnięć naukowych, pedagogicznych i kulturalnych, umacnia uczucia internacjonalizmu i przyjaźń młodzieży białoruskiej i polskiej.

W ten sposób pomyślnie rozwija się we wszystkich dziedzinach życia kulturalnego i naukowego współpraca białorusko-polska.

Dopomaga ona do wzajemnego zbliżenia naszych narodów i wzmacnia przyjaźń i braterstwo między narodem polskim i białoruskim.

„Przyjaźń — pisał polski dziennik „Ekspress Ilustrowany” — czujemy do siebie od wielu lat i będziemy ją umacniać coraz bardziej. Tak myślą i czują wszyscy polscy patrioci”.

Niezwykle radosnym faktem jest to, że potrzebę umacniania tej przyjaźni odczuwają szerokie rzesze obywateli obu republik. W liście z dnia 2 marca 1966 r. wyrazili polscy ro-

botnicy Huty Szkła im. Paplińskiego w Wołominie chęć nawiązania bliższych kontaktów z robotnikami Huty Szkła im. Łomonosowa w Homlu, pisząc między innymi: „wydarzenia na arenie międzynarodowej i nasz udział w wielkim obozie pokoju i socjalizmu, zobowiązują nas do umocnienia naszej współpracy i przyjaźni, do umocnienia obozu socjalizmu...” Wspólne dążenia do umocnienia przyjaźni między naszymi narodami opierają na ich pokrewieństwie i tradycyjnych związkach a także na wspólnych celach. Znany polski pisarz Stanisław Dobrowolski trafnie powiedział: „Z pośród wielu narodów świata, nie znajdziemy tak bliskich nam ludzi jak Białorusinów, z którymi jesteśmy tak mocno związani”. My zaś Białorusini z całego serca witamy polskich przyjaciół słowami naszego poety Jakuba Kołasa:

Родные братья и соседи,
Свободный новый польский люд!
Пусть же песней звонкой меди
О дружбе вашей дни поют!